

Tallinska povelja: „Zdravstveni sistemi za zdravlje i blagostanje“

Preambula

1. Svrha ove povelje je da se države članice Svjetske zdravstvene organizacije (SZO) u europskoj regiji obavežu na poboljšanje zdravlja ljudi jačanjem zdravstvenih sistema, priznajući istovremeno socijalne, kulturološke i ekonomske različitosti unutar regiona. Tallinska povelja reaffirmira i usvaja vrijednosti ugrađene u ranijim poveljama konvencijama i deklaracijama.
2. Unutar političkog i institucionalnog okvira svake zemlje, zdravstveni sistem je skup javnih i privatnih organizacija, institucija i resursa sa mandatom da poboljšavaju, održavaju i vraćaju zdravlje. Zdravstveni sistemi uključuju usluge i pojedincima i populaciji, kao i aktivnosti koje utiču na politike i akcije drugih sektora da se umjere na socijalne, okolišne i ekonomske odrednice zdravlja.
3. Sve zemlje u SZO europske regije moraju se suočiti sa velikim izazovima u zdravstvu u smislu demografskih i epidemioloških promjena, širenja socioekonomskih razlika, ograničenih resursa, tehnološkog razvoja i povećanih očekivanja.
4. Pored svojih suštinskih vrijednosti, poboljšano zdravlje doprinosi socijalnom blagostanju kroz svoj uticaj na ekonomski razvoj, kompetitivnost i produktivnost. Zdravstveni sistemi visokog nivoa izvedbe doprinose ekonomskom razvoju i blagostanju.
5. Stoga mi, zemlje članice i partneri, vjerujemo da:
  - je investiranje u zdravlje investiranje u ljudski razvoj, socijalno blagostanje i bogatstvo;
  - je danas neprihvatljivo da ljudi postaju siromašni zbog lošeg zdravlja;
  - zdravstveni sistemi predstavljaju više od samo zdravstvene njege, te da uključuju prevenciju bolesti, promociju zdravlja i napore da se utiče na druge sektore da uključe brigu o zdravlju u svoje politike;
  - su zdravstveni sistemi koji dobro funkcionišu ključni za unapređenje zdravlja: ojačani zdravstveni sistemi spašavaju živote, stoga,
  - zdravstveni sistemi moraju pokazivati dobru izvedbu.

Obaveza djelovanja

6. Mi, zemlje članice, obavezujemo se da:
  - **promoviramo zajedničke vrijednosti solidarnosti, jedinstva i učešća** kroz zdravstvene politike, raspodjelu resursa i druge akcije, osiguravajući obražanje dužne pažnje onima sa potrebama i siromašnima, kao i drugim osjetljivim grupama.
  - **investiramo u zdravstvene sisteme i da potičemo investiranje u sektorima koji utiču na zdravlje**, korištenjem dokaza o vezama između socioekonomskog razvoja i zdravlja;
  - **promovišemo transparentnost i da budemo odgovorni** za izvedbu zdravstvenih sistema kako bi se postigli mjerljivi rezultati;
  - **učinimo da zdravstveni sistemi bolje odgovaraju** potrebama ljudi, preferencijama i očekivanjima, priznavajući njihova prava i odgovornosti u vezi njihovog zdravlja;
  - **uključimo interesne grupe** u razvoj i implementaciju politika;
  - **potičemo međudržavno učenje i saradnju** u dizajniranju i implementaciji reformi zdravstvenih sistema na nacionalnom i subnacionalnom nivou; i
  - **osiguramo da zdravstveni sistemi budu pripremljeni i sposobni da odgovore na krize**, i da sarađujemo jedni sa drugima i da sprovedemo međunarodne zdravstvene regulacije (International Health Regulations)
7. SZO će podržati europske zemlje članice u razvoju njihovih zdravstvenih sistema i obezbijediti međudržavnu koordinaciju u implementaciji Povelje, uključujući mjerenje izvedbe i razmjenu iskustava o navedenim obavezama.
8. Mi, SZO, Svjetska banka, UNICEF, Internacionalna organizacija za migraciju i Globalni fond za borbu protiv AIDS-a, tuberkuloze i malarije, obavezujemo se da ćemo raditi sa zemljama članicama na implementaciji ove povelje, u skladu sa odredbama naših statuta i mandata, da pomognemo poboljšanje izvedbi zdravstvenih sistema. Pozivamo Vijeće Europe i Europsku komisiju i povezane institucije da ciljeve ove povelje uzmu u obzir prilikom razvoja svojih aktivnosti u zdravstvenim sistemima. Europska investiciona banka će, u skladu i unutar granica svojih mandata i statutarnih odredbi, nastojati da radi sa zemljama članicama i da sarađuje sa uključenim institucijama, kako bi podržala implementaciju ove povelje. Mi, zemlje članice, pozivamo i druge partnere da se pridruže.

Jačanje zdravstvenih sistema: Od vrijednosti do akcije

9. Sve zemlje članice SZO u europskoj regiji dijele zajedničke vrijednosti najviših dostižnih standarda zdravlja kao fundamentalnih ljudskih prava; stoga će svaka zemlja težiti da poboljša izvedbe svojih zdravstvenih sistema kako bi postigla cilj poboljšanog zdravlja na pravičnoj osnovi, naročito vodeći računa o zdravstvenim potrebama vezanim za pol, dob, etničnost, i prihode.

10. Svaka zemlja će također težiti da doprinese socijalnom blagostanju i kohezivnosti osiguravanjem da zdravstveni sistem:
  - raspoređuje teret finansiranja pravično na osnovu sposobnosti ljudi da plate, tako da pojedinci i porodice ne budu osiromašeni zbog lošeg zdravlja ili korištenja zdravstvenih usluga; i
  - odgovara potrebama i preferencijama ljudi, tretirajući ih sa dostojanstvom i poštovanjem kad dođu u dodir sa sistemom.
11. Zemlje će težiti ovim širokim ciljevima izvedbe do najvišeg mogućeg nivoa u skladu sa svojim mogućnostima. Ovo zahtijeva efikasnost, najbolje korištenje dostupnih resursa.
12. Praktična primjena ovih širokih ciljeva i svakoj zemlji zahtijeva identifikaciju ciljeva koji su vezani sa ovim ciljevima i privedeni u akciju, i koji su relevantni u smislu sociopolitičkih prioriteta, ekonomskih i fiskalnih sredstava zemlje. Unapređenje pristupa zdravstvenim uslugama visokog kvaliteta i poboljšanje znanja ljudi kako da unaprijede svoje vlastito zdravlje, su primjeri koji su relevantni za sve zemlje. Ciljevi treba da budu naznačeni na mjerljiv način kako bi se omogućilo jasno nadziranje progressa. Ovaj pristup daje orijentaciju u dizajnu, implementaciji i procjeni reformi zdravstvenih sistema.
13. Zdravstveni sistemi su raznoliki, ali ipak dijele zajednički set funkcija unutar kojih se mogu identificirati sljedeći ciljevi i akcije:
  - **Isporučivanje zdravstvenih usluga pojedincima i populacijama**
    - Donosioci politika širom regiona cijene i teže da se učini mogućim pružanje kvalitetnih usluga svima, naročito ranjivim grupama, u skladu sa njihovim potrebama, i da se omogući ljudima da donose odluke o zdravom životnom stilu.
    - Pacijenti žele kvalitetnu njegu, i da budu sigurni da se pružaoci zdravstvene njege oslanjaju na nabolje dokaze koje medicinska nauka može ponuditi i da koriste tehnologiju koja najbolje odgovara kako bi se osiguralo poboljšanje efektivnosti i sigurnosti pacijenata.
    - Pacijenti također žele da sa svojim pružaocem zdravstvene njege imaju odnos baziran na poštovanju privatnosti, digniteta i povjerljivosti.
    - Efektivna primarna zdravstvena zaštita je ključna za promoviranje ovih ciljeva, obezbjeđivanjem platforme za sučelje zdravstvenih usluga sa zajednicama i porodicama, i za međusektorsku i međuprofesionalnu saradnju i promociju zdravstva.
    - Zdravstveni sistemi bi trebalo da integrišu ciljeve programe specifične za određene bolesti u postojeće strukture i usluge s ciljem postizanja boljih i održivih ishoda.
    - Zdravstveni sistemi treba da osiguraju holistički pristup uslugama, uključujući promociju zdravlja, prevenciju bolesti i integrisane programe upravljanja bolestima, kao i koordinaciju među različitim isporučiocima, institucijama i okvirima, bez obzira na to jesu li to javni ili privatni sektori, i uključujući primarnu zdravstvenu zaštitu, ustanove za akutnu ili produženu njegu i domove ljudi, između ostalog.
  - **Finansiranje sistema**
    - Ne postoji jedan najbolji mogući pristup finansiranju zdravstva; razlike između «modela» blijeđe dok zemlje razvijaju nove mješavine prikupljanja poreza,

udruživanja (pooling) i aranžmana kupovine u skladu sa svojim potrebama, svojim historijskim, fiskalnim i demografskim kontekstima, i svojim socijalnim prioritetima i preferencijama.

- Finansijski aranžmani bi trebalo da podržavaju redistribuciju resursa kako bi se zadovoljile potrebe u zdravstvu, smanjile finansijske barijere za korištenje potrebnih usluga, i zaštitilo od finansijskog rizika korištenja zdravstvene zaštite, u smislu da je to fiskalno odgovorno.
  - Finansijski aranžmani bi također trebalo da obezbijede stimulacije za efikasne organizacije i isporuke zdravstvenih usluga, vežu raspoređivanja resursa isporučiocima na bazi njihove izvedbe i potreba populacije, i da promoviraju odgovornost i transparentnost u korištenju fondova.
  - Sveukupno raspoređivanje resursa trebalo bi da postigne odgovarajući balans između zdravstvene njege, prevencije bolesti i promocije zdravlja kako bi se postigla usmjerenost na trenutne i buduće zdravstvene potrebe.
- **Kreacija resursa**
    - U svijetu koji se rapidno globalizira, generacija znanja, infrastrukture, tehnologija i. Iznad svega, ljudskih resursa sa odgovarajućim vještinama i kompetencijama zahtijeva dugoročno planiranje i investiranje kako bi se odgovorilo promjenama u potrebama i modelima isporuke zdravstvenih usluga.
    - Investiranje u radnu snagu zdravstva je također ključno, pošto ima implikacije ne samo za zemlju koja investira nego i za druge zbog mobilnosti zdravstvenih profesionalaca; internacionalno upošljavanje zdravstvenih radnika bi trebalo da bude vođeno etičkim obzirima i međudržavnom solidarnošću, i osigurano kroz kodeks prakse.
    - Poticanje istraživanja o politikama i sistemima u zdravstvu i etičkim i efektivnim korištenjem inovacija iz oblasti medicinskih tehnologija i farmacije bitno je za sve zemlje; trebala bi se koristiti procjena zdravstvene tehnologije kao podrška bolje informiranom donošenju odluka.
  - **Vodenje**
    - Dok svaka zemlja članica ima svoj način upravljanja zdravstvenim sistemom, ministarstva zdravstva postavljaju viziju razvoja zdravstvenog sistema i imaju mandat i odgovornost za legislativu, regulaciju i nametanje zdravstvenih politika, kao i za prikupljanje informacija o zdravlju i njegovim socijalnim i okolišnim odrednicama.
    - Ministarstva zdravstva bi trebalo da promoviraju uključivanje sagledavanja zdravlja u sve politike i da zastupaju njihovu efektivnu implementaciju u sektorima kako bi se maksimizirale dobiti po zdravlje.
    - Za promoviranje transparentnosti i odgovornosti ključni su monitoring i evaluacija izvedbe zdravstvenog sistema kao i usklađena saradnja sa interesnim grupama na svim nivoima upravljanja .
14. Funkcije zdravstvenog sistema su međusobno povezane, stoga, poboljšanjem izvedbe zahtijeva koherentan pristup uključujući koordinirane akcije brojnih funkcija sistema. Iskustvo sugeriše da akcija jedne funkcije ili programa ima malu šansu da vodi suštinskom progresu ili željenim rezultatima.

15. Mi, zemlje članice SZO europskog regiona, obavezujemo se da ćemo koristiti ovu povelju kao bazu za pretvorimo svoje zajedničke vrijednosti u akcije i da kao miljokaz da kataliziramo implementaciju gornjih obaveza na jačanju zdravstvenih sistema.

Tallin, Estonia, 27. jun 2008.

Ms Maret Maripuu

Ministar socijalnih poslova Estonije

Dr Marc Danzon

Regionalni direktor SZO za Europu

Prevod s engleskog: S. Valjevac – AKAZ